

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

2026 оны 10 дугаар сарын 06
№37 (1432)

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ХЯНАЛТЫН ШАТНЫ ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ШҮҮХ ХУРАЛДААНЫ ТОГТООЛ

350.	Б.Ганцэцэг, Э.Алтанзул, Г.Мөнхтулга
нарын нэхэмжлэлтэй, Монгол Улсын
Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт
холбогдох захиргааны хэргийн
тухай	Дугаар 001/ХТ2026/0037	2851
351.	“Өгөөжишиг” ХХК-ийн нэхэмжлэлтэй,
Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтэст
холбогдох захиргааны хэргийн
тухай	Дугаар 001/ХТ2026/0040	2865

**МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ХЯНАЛТЫН ШАТНЫ
ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ШҮҮХ ХУРАЛДААНЫ ТОГТООЛ**

2026 оны 04 дүгээр
сарын 07-ны өдөр

Дугаар: 001/ХТ2026/0037

Улаанбаатар
хот

**Б.Ганцэцэг, Э.Алтанзул,
Г.Мөнхтулга нарын нэхэмжлэлтэй,
Монгол Улсын Засгийн газрын
Хэрэг эрхлэх газарт холбогдох
захиргааны хэргийн тухай**

Монгол Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн
шүүх хуралдааны бүрэлдэхүүн:

Даргалагч, шүүгч:

Ц.Цогт

Шүүгчид:

Г.Банзрагч

Д.Батбаатар

М.Батсуурь

Илтгэгч: Танхимын тэргүүн

Д.Мөнхтуяа

Нарийн бичгийн дарга:

Б.Энхжаргал

Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн 2025 оны
11 дүгээр сарын 04-ний өдрийн 128/ШШ2025/0771 дүгээр шийдвэр,

Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2026 оны
01 дүгээр сарын 28-ны өдрийн 221/МА2026/0079 дүгээр магадлалтай,

Захиргааны хэргийн танхимын нийт шүүгчийн хуралдааны
2026 оны 03 дугаар сарын 12-ны өдрийн 001/ШХТ2026/0100 дугаар
хэлэлцүүлэх тогтоолтой хэргийг, нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн
төлөөлөгчийн гомдлоор, нэхэмжлэгч Э.Алтанзул, нэхэмжлэгч
Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч А.Сумъяабэйс, нэхэмжлэгч
Б.Ганцэцэгийн өмгөөлөгч М.Бадрал, хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн
төлөөлөгч З.Гэрэлт-Од, Д.Үржинсүрэн, хариуцагчийн өмгөөлөгч
Ж.Содномдаржаа нарыг оролцуулан хянан хэлэлцэв.

ТОДОРХОЙЛОХ нь:

1.Нэхэмжлэлийн шаардлага: “Монгол Улсын сайд, Олимп,
нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын 2024 оны
07 дугаар сарын 25-ны өдрийн “Ажлаас чөлөөлөх тухай” Б/07 дугаар,
Б/05 дугаар, Б/08 дугаар тушаалуудтай холбогдуулан ажилтанд нэг
удаагийн тэтгэмж олгохгүй байгаа эс үйлдэхүйг хууль бус болохыг
тогтоолгож, нэг удаагийн тэтгэмж болох 9,027,000 төгрөгийг нэхэмжлэгч

нарт тус тус олгохыг хариуцагч Монгол Улсын Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт даалгах”.

2.Нэхэмжлэлийн шаардлагын үндэслэл: “... Засгийн газрын 2022 оны 09 дүгээр сарын 14-ний өдрийн 343 дугаар тогтоолын 3 дугаар зүйлд “Энэ тогтоолын 2-т заасан Ажлын албаны 2022 оны үйл ажиллагааны зардалд шаардагдах санхүүжилтийн эх үүсвэрийг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын 2022 оны батлагдсан төсвийн багцын хүрээнд зохицуулан санхүүжүүлэхийг Монгол Улсын сайд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга Д.Амарбаясгаланд, цаашид зохих журмын дагуу тооцож холбогдох төсөвт тусгахыг Сангийн сайд Б.Жавхланд даалгасугай” ... гэж заасан.

2.1.Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1-д заасан “ажил олгогч” нь Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар байх ба 2024 оны 07 дугаар сарын 10-ны өдөр батлагдсан Засгийн газрын бүтцийн тухай хуулиар “Соёл, спорт, аялал, жуулчлалын яам”-ыг байгуулсан бөгөөд тус яам байгуулагдахаас өмнө Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хороо нь ямар нэг яаманд харьяалагддаггүй байсан. 2022 оны 08 дугаар сарын 29-ний өдрийн Төсвийн тухай хуульд оруулсан нэмэлт өөрчлөлтөөр Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын асуудал эрхэлсэн Монгол Улсын сайд, түүнд хууль тогтоомжоор харьяалуулсан байгууллагын төсвийн Ерөнхийлөн захирагчаар Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар харьяалан ажиллаж байсан. Өөрөөр хэлбэл, Монгол Улсын сайд, тус Үндэсний хорооны дарга Б.Бат-Эрдэнийн ажлын албаны төсвийн санхүүжилтийг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар хариуцан ажилладаг байсан.

2.2.Учир нь Засгийн газрын 2022 оны 343 дугаар тогтоолын 2 дугаар хавсралтаар батлагдсан Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны дүрмийн 3 дугаар зүйлд “Хорооны дарга, гишүүний эрх, үүрэгт: Ажлын албаны дарга, бусад ажилтныг томилж, чөлөөлөх, ажилтнуудын ажил, үүргийн хуваарийг батлах” гэж заасан.

2.3. ... нэхэмжлэгчийн эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг хамгаалж татан буугдсан бусад үндсэн хороодын жишгийн дагуу тус Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны Ажлын албаны албан хаагчдад нэг удаагийн тэтгэмж олгохгүй байгаа эс үйлдэхгүйг хууль бус болохыг тогтоож, нэг удаагийн тэтгэмж болох 9,027,000 төгрөгийг нэхэмжлэгчид олгохыг хариуцагч Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт даалгаж өгнө үү...” гэж маргана.

3.Хариуцагчийн хариу тайлбар: “... Засгийн газрын 2024 оны 07 дугаар сарын 24-ний өдрийн 06 дугаар тогтоолд заасны дагуу Үндэсний хорооны чиг үүрэг, орон тоо, цалингийн сан Соёл, спорт, аялал, жуулчлалын

яаманд шилжсэн. Улсын Их Хурал, Засгийн газраас холбогдох шийдвэр гарсантай холбогдуулан нэхэмжлэл гаргагчдад ажилласан хугацааны цалин, ээлжийн амралтын тооцоог тус газар хийж дуусгасан. Мөн Сангийн яамнаас тус Үндэсний хорооны дансыг хааж, төсвийн үлдэгдлийг татан авсан. Иймд, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрыг ажил олгогч буюу хариуцагч гэх нь үндэслэлгүй юм.

3.1.Үндэсний хорооны дарга нь үүрэгт ажлаасаа чөлөөлөгдсөний дараа 2024 оны 07 дугаар сарын 24-ний өдөр хүчингүй болсон Засгийн газрын 2022 оны 343 дугаар тогтоолын 3.1.10 дахь заалтыг үндэслэн 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдөр Б/05, Б/07, Б/08 дугаар тушаалыг гаргасан нь Захиргааны ерөнхий хуулийн 47.1.1, 47.1.2, 47.1.6, 47.1.17-д тус тус заасны дагуу илт хууль бус захиргааны акт байх тул Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар уг тушаалыг хэрэгжүүлэх хууль зүйн үндэслэлгүй. Иймд ... нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож өгнө үү. ..." гэх тайлбарыг шүүхэд гаргажээ.

4.Хэргийн нөхцөл байдал:

4.1.Нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийг Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын 2022 оны 11 дүгээр сарын 07-ны өдрийн А/03 дугаар тушаалаар Хуулийн асуудал, тогтоол, шийдвэрийн хэрэгжилт, хуралдаан зохион байгуулалт хариуцсан мэргэжилтний албан тушаалд туршилтын хугацаатай томилж, 2023 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдрийн Б/08 дугаар тушаалаар туршилтын хугацааг дуусгавар болгож, жинхлэн томилсон.

4.2.Нэхэмжлэгч Э.Алтанзулыг Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын 2022 оны 11 дүгээр сарын 14-ний өдрийн А/06 дугаар тушаалаар Олимп, спорт, гадаад харилцаа хариуцсан мэргэжилтний албан тушаалд туршилтын хугацаатай томилж, 2023 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдрийн Б/09 дүгээр тушаалаар туршилтын хугацааг дуусгавар болгож, жинхлэн томилсон.

4.3.Нэхэмжлэгч Г.Мөнхтулгыг Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын 2023 оны 01 дүгээр сарын 26-ны өдрийн Б/03 дугаар тушаалаар Бичиг хэрэг, архивын мэргэжилтний албан тушаалд туршилтын хугацаагаар томилж, 2023 оны 10 дугаар сарын 05-ны өдрийн Б/10 дугаар тушаалаар туршилтын хугацааг дуусгавар болгож, жинхлэн томилсон.

4.4.Монгол Улсын Засгийн газрын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай /2024 оны 07 дугаар сарын 10-ны өдрийн/ хуулиар Засгийн газрын бүтэц бүрэлдэхүүнд өөрчлөлт оруулж, "Олимп, нийтийн биеийн тамир,

спортын Үндэсний хороо” гэснийг Засгийн газрын бүтцээс хассан, үүний дагуу Ерөнхий сайдын 2024 оны 07 дугаар сарын 10-ны өдрийн 01 дүгээр захирамжаар Б.Бат-Эрдэнийг Засгийн газрын гишүүн, сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын үүрэгт ажлаас нь чөлөөлжээ.

4.5.Түүнчлэн Засгийн газрын 2024 оны 07 дугаар сарын 24-ний өдрийн 06 дугаар тогтоолоор Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яамны бүтцэд “Биеийн тамир, спортын бодлогын хэрэгжилтийг зоицуулах газар” байхаар баталж, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны албан хаагчдыг орон тоо, цалингийн сангийн хамт Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яаманд шилжүүлэхээр шийдвэрлэжээ.

4.6.Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргаар ажиллаж байсан Б.Бат-Эрдэнэ 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн Б/05, Б/07, Б/08 дугаар тушаалуудаар нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэг, Э.Алтанзул, Г.Мөнхтулга нарыг ажлаас нь чөлөөлж, ажил хүлээлцэх, хөрөнгийн болон санхүүгийн холбогдох тооцоо нийлэх болон Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 81.1 дэх хэсэгт заасан тэтгэмж, ээлжийн амралтыг холбогдох журмын дагуу олгохыг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт даалгасан байна.

5.Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэр:

5.1.Төрийн албаны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.4, 80 дугаар зүйлийн 80.1.1, 82 дугаар зүйлийн 82.1, 82.1.1-д заасныг тус тус баримтлан нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэг, Э.Алтанзул, Г.Мөнхтулга нарын нэхэмжлэлийн шаардлагын зарим хэсгийг хангаж, Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн Б/07 дугаар, Б/05 дугаар, Б/08 дугаар тушаалуудтай холбогдуулан ажилтанд нэг удаагийн тэтгэмж олгохгүй байгаа эс үйлдэхүйг хууль бус болохыг тогтоож, нэг сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний нэг удаагийн тэтгэмж болох 3,009,000 /гурван сая есөн мянга/ төгрөгийг нэхэмжлэгч нарт тус тус олгохыг хариуцагч Монгол Улсын Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт даалгаж шийдвэрлэсэн.

5.2.Шүүх дараах агуулгатай дүгнэлтүүдийг хийсэн байна.

5.2.1.“... улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлыг хуулиар тогтоохоор байх бөгөөд хуульд өөрөөр заагаагүй бол Төрийн албаны тухай хуулийн холбогдох зүйл, заалтыг дагаж мөрдөхөөр байна. Мөн Төрийн албаны тухай хууль болон холбогдох бусад

хуулиар тусгайлан зохицуулаагүй төрийн албан хаагчийн хөдөлмөрийн харилцааг Хөдөлмөрийн тухай хуулиар зохицуулахаар байна. Маргаан бүхий тохиолдолд, нэхэмжлэгч нарын буюу Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны ажилчдын хөдөлмөрийн харилцааг хуулиар зохицуулаагүй байх бөгөөд тухайн албан хаагчид нь төрийн албаны улс төрийн албан тушаалтнаар ажиллаж байсан болох нь хэрэгт авагдсан баримтуудаар тогтоогдож байх тул дээрх хуулиудад зааснаар тэдгээрийн хөдөлмөрийн харилцаа Төрийн албаны тухай хууль болон Хөдөлмөрийн тухай хуулиудаар зохицуулагдахаар байна.

5.2.2.Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 80 дугаар зүйлийн 80.1.1-д зааснаар ... байгууллага татан буугдсан тохиолдолд хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг ажил олгогчийн санаачилгаар цуцлахаар байх бөгөөд нийгмийн даатгалын сангаас олгох ажилгүйдлийн тэтгэмж авах эрхтэй эсэхээс үл хамааран тухайн байгууллагад зургаан сараас хоёр жил хүртэл ажилласан ажилтанд нэг ба түүнээс дээш сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний нэг удаагийн тэтгэмжийг олгохоор байна.

5.2.3.Нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэг, Э.Алтанзул, Г.Мөнхтулга нарын нэг сарын үндсэн цалин 3,009,000 /гурван сая есөн мянга/ төгрөг байх бөгөөд Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хороонд нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэг нь 20 сар, Э.Алтанзул нь 20 сар, Г.Мөнхтулга нь 18 сар тус тус ажилласан байх тул дээрх хуулиудад заасны дагуу ажил олгогчоос нэг сарын үндсэн цалинтай тэнцэх хэмжээний нэг удаагийн тэтгэмж авах эрхтэй байна.

5.2.4. ... Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны бүтэц, чиг үүрэг нь Соёл, спорт, аялал жуулчлал, залуучуудын яаманд шилжсэн гэх боловч нэхэмжлэгч нар нь тухайн яаманд шилжин томилогдож ажиллаагүй, ажиллах талаар санал тавилгүйгээр ажиллаж байсан байгууллага татан буугдсан гэх үндэслэлээр ажлаас чөлөөлсөн байх бөгөөд чөлөөлсөн тушаалдаа ажил олгогч нь Монгол Улсын Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар гэж заасан байх тул нэхэмжлэгч нарыг хариуцагчийг зөв тодорхойлсон гэж үзэхээр байна.

5.2.5.Хэдийгээр Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргаар ажиллаж байсан Б.Бат-Эрдэнэ нь өөрөө тухайн албан тушаалаас чөлөөлөгдсөний дараа 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдөр нэхэмжлэгч нарыг ажлаас чөлөөлсөн тушаалуудыг гаргасан байх хэдий ч тухайн тушаалууд одоо хүчин төгөлдөр, тухайн тушаалыг илт хууль бус захиргааны акт болохыг тогтоосон захиргааны байгууллагын болон хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэр байхгүй байгаа тул нэхэмжлэгч нарын хөдөлмөрлөх харилцаатай холбоотой хуулиар олгогдсон баталгааг хангах нь зүйтэй. ..." гэжээ.

6.Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн магадлал:

6.1.Анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг хүчингүй болгож, нэхэмжлэлийг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэхдээ дараах агуулгатай дүгнэлтийг хийжээ:

6.1.1.“... Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны дарга Б.Бат-Эрдэнэ 2024 оны 07 дугаар сарын 10-ны өдөр чөлөөлөгдөж, мөн оны 07 дугаар сарын 24-ний өдөр Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хороо татан буугдсанаар уг захиргааны байгууллагын хуулиар олгогдсон аливаа эрх, үүрэг дуусгавар болсон байхад 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдөр маргаан бүхий актуудыг гаргасан нь хууль зүйн үндэслэлгүй.

6.1.2. ... Тодруулбал, маргаан бүхий тушаалууд нь Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.1.5-д зааснаар илт хууль бус захиргааны акт тул мөн хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.2-д “Илт хууль бус захиргааны акт гарсан цагаасаа эхлэн эрх зүйн үйлчлэлгүй байна” гэж зааснаар гарсан цагаасаа эрх зүйн үйлчлэлгүй.

6.1.3.Нэгэнт маргаан бүхий акт болох Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн “Ажлаас чөлөөлөх тухай” Б/07, Б/05, Б/08 дугаар тушаалууд нь илт хууль бус бөгөөд гарсан цагаасаа эхлэн эрх зүйн үйлчлэлгүй тул Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар жинхэнэ хариуцагч мөн эсэх маргаан нь төдийлөн ач холбогдолгүй. ...” гэжээ.

7.Хяналтын журмаар гаргасан гомдлын агуулга: нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч А.Сумъяабэйсийн 2026 оны 02 дугаар сарын 24-ний өдөр хяналтын журмаар гаргасан гомдол:

7.1.“... Хариуцагч буюу Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар нь маргаан бүхий захиргааны актуудыг урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагааны үед илт хууль бус гэж үзэж биелүүлэхээс татгалзаж байгаагүй, мөн 2024 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн ХЭГ/2561 тоот албан бичгээр татгалзсан хариу өгөхдөө хүртэл энэ талаар дурдаж байгаагүй.

7.2.Мөн маргаан бүхий захиргааны актуудын 1 дүгээр зүйлээр алба хаагч нарыг чөлөөлж, 2 дугаар зүйлээр (1) ажил хүлээлцэх, (2) хөрөнгийн болон санхүүгийн тайлан нийлэх, (3) Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 81.1 дэх хэсэгт заасан тэтгэмж олгох, (4) ээлжийн амралт олгох зэргийг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт даалгаж шийдвэрлэсэн байдаг. Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газраас дээрх даалгасан зүйлсээс Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 81.1 дэх хэсэгт заасан тэтгэмж олгохоос

бусад ажлыг гүйцэтгэсэн болох нь хэрэгт авагдсан нотлох баримтуудаас тодорхой харагддаг бөгөөд энэ үедээ маргаан бүхий актуудыг илт хууль бус гэж үзэж биелүүлэхээс татгалзаж байсан удаагүй атлаа нэхэмжлэл гаргаж захиргааны хэрэг үүссэнээс хойш тэтгэмж олгохоос татгалзаж байгаа үндэслэлээ маргаан бүхий актууд илт хууль бус гэж маргах болсон.

7.3.Энэ нь захиргааны байгууллага хуулиар хүлээсэн болон захиргааны актаар даалгасан үүргүүдээс аль хэсгийг нь хэрэгжүүлэх, аль хэсгийг нь биелүүлэхээс татгалзахаа өөрийн үзэмж, дур зоргын үндсэн дээр хэрэгжүүлж буй үйлдэл болж байна. ... /Энэ/ талаар анхан шатны шүүхээс захиргааны актуудыг илт хууль бусад тооцсон захиргааны байгууллагын болон хүчин төгөлдөр шүүхийн шийдвэр байхгүй тул маргаан бүхий актууд хүчин төгөлдөр гэж дүгнэсэн нь Захиргааны ерөнхий хуулийн зорилго, үзэл баримтлалд нийцсэн, хууль ёсны бөгөөд үндэслэл бүхий болсон байна.

7.4.Харин давж заалдах шатны шүүхээс Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийг явцууруулан тайлбарлан хэрэглэж, ... Захиргааны ерөнхий хуулийн зорилго, үзэл баримтлалд нийцүүлэн дүгнээгүйгээс анхан шатны шүүхийн шийдвэрийг үндэслэл муутай гэж үзсэн нь Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 118 дугаар зүйлийн 118.3 дахь хэсэгт заасан хэргийг бүхэлд нь хянан үзэх чиг үүргээ хэрэгжүүлж чадаагүйгээс гадна Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийг буруу тайлбарлан, хэрэглэсэн гэж үзэх үндэслэлтэй байна.

7.5. ... давж заалдах шатны шүүхээс тухайн ажлаас чөлөөлсөн актыг илт хууль бус гэж үзэж, гарсан цагаасаа эхлэн эрх зүйн үйлчлэлгүй гэж дүгнэснээр хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаа хэзээ дуусгавар болсон, эсхүл цуцлагдсан талаар ойлгомжгүй, тодорхойгүй байдал үүсгэж шийдвэрлэсэн. Өөрөөр хэлбэл, давж заалдах шатны шүүхээс алба хаагчдыг чөлөөлсөн захиргааны актыг илт хууль бус гэж үзсэнээр үүсэх эрх зүйн үр дагаврыг хэрэгт цугларсан нотлох баримтуудын хүрээнд бүрэн дүгнээгүйгээс магадлал хууль ёсны бөгөөд үндэслэл бүхий болж чадаагүй байна.

7.6. ... Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хороо нь Монгол Улсын Засгийн газрын 2024 оны 07 дугаар сарын 24-ний өдрийн 06 дугаар тогтоол гарснаас хойш 2025 оны 12 дугаар сарын 31-ний өдөр хүртэлх хугацаанд иргэний эрх зүйн чадвартай байсан болох нь тодорхой /байхад/ ... давж заалдах шатны шүүх төрийн байгууллага хэзээ татан буугдсан талаарх үйл баримтыг хэрэгт авагдсан нотлох баримтын хүрээнд тал бүрээс нь бодитойгоор дүгнээгүйгээс шүүхийн магадлал гарах болсон Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийг хэрэглэж шийдвэрлэсэн нь хэрэг хянан шийдвэрлэх ажиллагааны ноцтой зөрчил болсон гэж үзэх үндэслэлтэй байна.

7.7. Ийнхүү ажлаас чөлөөлөх тухай маргаан бүхий захиргааны актуудыг давж заалдах шатны шүүхээс илт хууль бус гэж үзсэнээр алба хаагчид одоог хүртэл чөлөөлөгдөөгүй, эсхүл хэзээ чөлөөлөгдсөн болох нь тодорхойгүй, ойлгомжгүй нөхцөл байдал үүсэж байгааг дурдах нь зүйтэй.

7.8. ... Маргаан бүхий захиргааны актуудын 1 дүгээр зүйлээр алба хаагч нарыг чөлөөлж, 2 дугаар зүйлээр (1) ажил хүлээлцэх, (2) хөрөнгийн болон санхүүгийн тайлан нийлэх, (3) Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 81.1 дэх хэсэгт заасан тэтгэмж олгох, (4) ээлжийн амралт олгох зэргийг Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газарт даалгаж шийдвэрлэсэн, /ингэснээр/ ажил хүлээлцэх, хөрөнгийн болон санхүүгийн тайлан нийлэх, ээлжийн амралт олгох зэрэг хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаа цуцалсны тэтгэмж олгохоос бусад үйл ажиллагааг хэрэгжүүлсэн нөхцөл байдалд шүүх дүгнэлт өгсөнгүй. Энэ нь давж заалдах шатны шүүх Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 118 дугаар зүйлийн 118.3 дахь хэсэгт заасан чиг үүргээ хэрэгжүүлээгүй гэж үзэх үндэслэлтэй байна.

7.9. ... Энэхүү захиргааны хэргийг шийдвэрлэхэд тайлбарласан илт хууль бус захиргааны актын эрх зүйн зохицуулалтын асуудал болон шүүхээр анх удаа шийдэгдэж буй төрийн улс төрийн алба хаагчийн хөдөлмөр эрхлэхтэй холбоотой хуулиар олгогдсон баталгааг хангах эсэхтэй холбоотой эрх зүйн асуудлыг хяналтын шатны шүүхээс шийдвэрлэх нь зүйтэй гэж үзэж байна.

7.10. ... Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлд заасан илт хууль бус захиргааны актын талаар энэ төрлийн маргаан урьд шийдэгдэж байгаагүйгээс гадна онолын хувьд захиргааны актыг илт хууль бусад тооцоход зайлшгүй захиргааны урьдчилан хянан шийдвэрлэх ажиллагаагаар, түүнчлэн эрх зүйн хамгаалалтын үүднээс захирамжилсан актын үндсэн дээр тогтоох эсэх асуудлыг хяналтын шатны шүүхээс тайлбарлаж, цаашид энэ төрлийн олон маргаан үүсэхээс урьдчилан сэргийлэх зарчмын хувьд ач холбогдолтой байна.

7.11. Энэхүү маргааны өөр нэг эрх зүйн асуудал нь төрийн улс төрийн алба хаагчийн хөдөлмөр эрхлэлттэй холбоотой хуулиар олгогдсон баталгааг хангах эсэх асуудал байсан болох нь Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын 2024 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн ХЭГ/2561 тоот албан бичгийн "... Ажлын албанд ажиллаж байсан улс төрийн алба хаагчид чөлөөлөгдөх нөхцөл байдал үүссэн байх тул аливаа тэтгэмж олгох хууль зүйн үндэслэлгүй болохыг анхаарч үзэхийг хүсье" гэсэн хариунаас тодорхой харагддаг. Энэ нь төрийн улс төрийн 3800 гаруй алба хаагчийн хууль ёсны ашиг сонирхлыг хөндсөн, ноцтой үр дагавар үүсгэхүйц асуудал юм.

7.12.Төрийн албаны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1 дэх хэсэгт “Улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлыг хуулиар тогтоох бөгөөд хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн холбогдох заалтыг дагаж мөрдөнө” гэж, мөн зүйлийн 4.4 дэх хэсэгт “Төрийн албан хаагчийн хөдөлмөрийн харилцаатай холбоотой энэ хуулиар зохицуулаагүй бусад асуудлыг Хөдөлмөрийн тухай болон бусад хуулиар зохицуулна.” гэж, мөн хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1 дэх хэсэгт “Төрийн албан тушаалыг доор дурдсанаар ангилна: 10.1.4.төрийн үйлчилгээний албан тушаал” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 11.1 дэх хэсэгт “Төрийн улс төрийн албан тушаалд Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуулиар тогтоосон болзол, журам, шалгуурын дагуу сонгогддог болон уг сонгуулийн үр дүнд томилолтын журмаар ажиллах, мөн тэдгээрийн бүрэн эрхийн хугацаанд өөрт нь үйлчлэх орон тооны дараахь албан тушаал хамаарна: 11.1.10.улс төрийн албан тушаалтны бүрэн эрхийн хугацаанд зөвхөн өөрт нь үйлчлэх орон тооны зөвлөх, туслах, хэвлэл мэдээллийн ажилтны албан тушаал” гэж, 61 дүгээр зүйлийн 61.1 дэх хэсэгт “Төрийн албан хаагч дараахь нийтлэг баталгаагаар хангагдана: 61.1.1. албан тушаалын цалин хөлс, нөхөх төлбөр, тусламж, шагнал, урамшуулал, тэтгэвэр, тэтгэмж авах” гэж, Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.4 дэх хэсэгт “Төрийн албаны тухай хууль болон холбогдох бусад хуулиар тусгайлан зохицуулаагүй төрийн албан хаагчийн хөдөлмөрийн харилцааг энэ хуулиар зохицуулна” гэж, 80 дугаар зүйлийн 80.1 дэх хэсэгт “Хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг дараах үндэслэлээр ажил олгогчийн санаачилгаар цуцалж болно: 80.1.1. аж ахуйн нэгж, байгууллага, түүний салбар, нэгж татан буугдсан, ажлын байр хасагдсан, орон тоо цөөрсөн” гэж, 82 дугаар зүйлийн 82.1 дэх хэсэгт “Энэ хуулийн 65.4.2, 80.1.1, 80.1.2, 80.1.3-т заасан үндэслэлээр хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааг цуцалсан ажилтанд нийгмийн даатгалын сангаас олгох ажилгүйдлийн тэтгэмж авах эрхтэй эсэхээс үл хамааран ажил олгогч дараах хэмжээний тэтгэмжийг нэг удаа олгоно: 82.1.1.тухайн аж ахуйн нэгж, байгууллагад зургаан сараас хоёр жил хүртэл ажилласан бол нэг ба түүнээс дээш сарын үндсэн цалинтай тэнцэх” гэж тус тус зохицуулсан.

7.13.Үүнээс үзвэл төрийн улс төрийн албан хаагчийн хөдөлмөр эрхлэх харилцааг Төрийн албаны тухай хуулиар зохицуулах бөгөөд уг хуулиар зохицуулаагүй харилцааг Хөдөлмөрийн тухай хуулиар зохицуулахаар байна.

7.14.Нэхэмжлэгч нар нь төрийн улс төрийн албан хаагчийн хувьд Төрийн албаны тухай хуулийн 61 дүгээр зүйлийн 61.1-д заасан нийтлэг баталгаагаар хангагдах эрхтэй бөгөөд уг харилцааг Төрийн албаны тухай хуулиар зохицуулаагүй тул Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 80.1.1-д заасан үндэслэлээр хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаа дуусгавар болсон тул 82.1-д заасан тэтгэмжийг авах эрхтэй байна.

7.15. ... Иймд Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2026 оны 01 дүгээр сарын 28-ны өдрийн 0079 дүгээр магадлалыг хүчингүй болгож, Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн 2025 оны 11 дүгээр сарын 04-ний өдрийн 0771 дүгээр шийдвэрийг хэвээр үлдээж өгөхийг хүсье” гэх агуулгатай байна.

8.Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимын нийт шүүгчийн хуралдааны 2026 оны 03 дугаар сарын 12-ны өдрийн 001/ШХТ2026/0100 дугаар тогтоолоор Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 123 дугаар зүйлийн 123.2.1, 123.2.2-т заасан үндэслэлээр хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэргийг хэлэлцүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

9.Нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөс хяналтын журмаар гомдол гаргасныг хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч З.Гэрэлт-Од, өмгөөлөгч Ж.Содномдаржаа нарт 2026 оны 02 дугаар сарын 26-ны өдөр утсаар мэдэгдэж, цахимаар танилцуулсан гэж тэмдэглэсэн байна. Хяналтын журмаар гаргасан гомдолд холбогдуулж аливаа тайлбарыг ирүүлээгүй байна.

ХЯНАВАЛ:

10.Хяналтын шатны шүүхээс дараах үндэслэлээр давж заалдах шатны шүүхийн магадлалын дүгнэлт, хууль хэрэглээнд өөрчлөлт оруулж, нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг хангахгүй орхиж шийдвэрлэв.

11.Нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэг, Э.Алтанзул, Г.Мөнхтулга нар нь Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хороонд “улс төрийн” албан тушаалд томилогдон ажиллаж байсан, талууд уг үйл баримттай маргаагүй, байгууллага татан буугдсаны улмаас үүрэгт ажлаас чөлөөлөгдсөн тул Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 80 дугаар зүйлийн 80.1, 82 дугаар зүйлийн 82.1-д тус тус заасны дагуу 3 сарын цалинтай тэнцэх хэмжээний тэтгэмж авах эрхтэй гэх агуулгаар маргаж байна.

12.Төрийн албаны тухай хуулийн 6 дугаар зүйлийн 6.2-т “ ... /төрийн захиргааны болон төрийн тусгай” албыг төрийн жинхэнэ алба гэнэ” гэж заасан байх тул төрийн улс төрийн алба хаагч нь төрийн жинхэнэ албан хаагчид тооцогдохгүй, мөн хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1-д “улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагчийн эрх зүйн байдлыг хуулиар тогтоох бөгөөд хуульд өөрөөр заагаагүй бол энэ хуулийн холбогдох заалтыг дагаж мөрдөнө” гэж, 11 дүгээр зүйлийн 11.1-д “Төрийн улс төрийн албан тушаалд Монгол Улсын Үндсэн хууль, бусад хуулиар тогтоосон болзол, журам, шалгуурын дагуу сонгогддог болон уг сонгуулийн

үр дүнд томилолтын журмаар ажиллах, мөн тэдгээрийн бүрэн эрхийн хугацаанд өөрт нь үйлчлэх орон тооны дараахь албан тушаал хамаарна: 11.1.10-т “улс төрийн албан тушаалтны бүрэн эрхийн хугацаанд зөвхөн өөрт нь үйлчлэх орон тооны зөвлөх, туслах, хэвлэл мэдээллийн ажилтны албан тушаал” гэж тус тус зааснаас үзвэл “улс төрийн албан тушаалтан”-ы эрх зүйн байдлыг тусгайлсан хуулиар тогтоох бөгөөд тусгайлан тогтоогоогүй бол Төрийн албаны тухай хуулийн холбогдох заалтыг дагаж мөрдөнө.

13.Төрийн албаны тухай хуулиар, уг хуулийн 61 дүгээр зүйлд заасан төрийн албан хаагчийн нийтлэг баталгаа нь төрийн албаны бүх төрлийн ангиллын албан тушаалд хамаарахаар, харин 62 дугаар зүйлд заасан нэмэгдэл баталгаа, тухайлбал 62.1.4-т заасан “төрийн байгууллага татан буугдсан ... тохиолдолд ... 3 сарын цалинтай тэнцэх хэмжээний нэг удаагийн тэтгэлгийг тухайн байгууллагаас олгох” зохицуулалт нь зөвхөн төрийн жинхэнэ албан хаагчид хамааралтай байхаар тусгайлан зохицуулсан байх тул улс төрийн албан тушаал хашиж байсан нэхэмжлэгч нарын хувьд хамааралгүй байна.

14.Түүнчлэн Төрийн албаны тухай хуулийн 57 дугаар зүйлийн 57.6-д “Улс төрийн албан тушаал эрхэлдэг төрийн албан хаагч ... /-ийн/ нэмэгдлийн хэмжээ, зайлшгүй шаардлагатай бусад хангамжийг санхүү, төсвийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон төрийн албаны төв байгууллагын саналыг үндэслэн хууль тогтоомжоор тогтооно”, 60 дугаар зүйлийн 60.1-д “Төрийн улс төрийн албан хаагчаас бусад төрийн албан хаагч өндөр насны тэтгэвэр тогтоолгох үндэслэлээр чөлөөлөгдсөн бол үндсэн цалингийн дунджаас ажилласан хугацааг нь үндэслэн тооцож нэг удаагийн буцалтгүй тусламжийг олгоно. ...” гэх зэргээр зааснаас үзвэл төрийн улс төрийн албан хаагчид аливаа нэмэгдэл баталгааг олгох тохиолдолд хуулиар тусгайлан заасан байх агуулгатай байна.

15.Өөрөөр хэлбэл, Төрийн албаны тухай хуулиар төрийн байгууллага татан буугдсан тохиолдолд түүнд ажиллаж байсан төрийн улс төрийн албан хаагчид тэтгэлэг олгох эсэх асуудлыг тусгайлан “зохицуулаагүй” гэж үзэхгүй, харин төрийн улс төрийн албан хаагчид энэ тохиолдолд тэтгэлэг олгохоор заагаагүй гэж үзнэ.

16.Төрийн албаны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.4-т заасан “Төрийн албан хаагчийн хөдөлмөрийн харилцаатай холбоотой энэ хуулиар зохицуулаагүй бусад асуудлыг Хөдөлмөрийн тухай болон бусад хуулиар зохицуулна” гэх зохицуулалтыг энэ тохиолдолд хэрэглэхгүй, анхан шатны шүүх Төрийн албаны тухай хууль болон Хөдөлмөрийн тухай хуулийн ерөнхий болон нарийвчилсан зохицуулалтыг ялгаагүй, эдгээр хуулиудын холбогдох заалтуудыг маргааны тохиолдолд буруу хэрэглэсэн байна.

17.Хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцааны нийтлэг, ерөнхий зохицуулалттай хууль нь Хөдөлмөрийн тухай хууль бөгөөд төрийн албанд хөдөлмөр эрхлэхтэй холбоотой харилцаа нь Төрийн албаны тухай хуулиар нарийвчлан зохицуулагдсан, тусгайлсан зохицуулалттай асуудал буюу “төрийн улс төрийн албан хаагчид нэг удаагийн тэтгэлэг олгох”-той холбоотой харилцаанд Хөдөлмөрийн тухай хуулийг хэрэглэсэн нь шүүхийн хууль хэрэглээний алдаа болно.

18.Харин хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаа нь хөдөлмөрийн гэрээний үндсэн дээр үүсдэг төрийн үйлчилгээний алба хаагчийн хувьд энэ маргааны ижил тохиолдолд Хөдөлмөрийн тухай хуулийн холбогдох заалтыг баримтална, өөрөөр хэлбэл, төрийн үйлчилгээний албан хаагчид олгох нэмэгдэл баталгаа нь Хөдөлмөрийн тухай хууль, хөдөлмөрийн гэрээгээр нарийвчлан зохицуулагдах юм.

19.Иймд, анхан шатны шүүхийн “... Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 80 дугаар зүйлийн 80.1, 80.1.1, 82 дугаар зүйлийн 82.1-д заасныг баримталж” нэхэмжлэгч нарын нэхэмжлэлийн шаардлагын зарим хэсгийг хангаж шийдвэрлэсэн нь буруу, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгосон давж заалдах шатны шүүхийн шийдэл зөв, магадлалыг эс зөвшөөрч нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч А.Сумъяабэйсийн “нэхэмжлэгч нар нь төрийн улс төрийн албан хаагчийн хувьд Төрийн албаны тухай хуулийн 61 дүгээр зүйлийн 61.1-д заасан нийтлэг баталгаагаар хангагдах эрхтэй бөгөөд уг харилцааг Төрийн албаны тухай хуулиар зохицуулаагүй тул Хөдөлмөрийн тухай хуулийн 80.1.1-д заасан үндэслэлээр хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаа дуусгавар болсон тул 82.1-д заасан тэтгэмжийг авах эрхтэй” гэх агуулгатай хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг хүлээж авах боломжгүй.

20.Харин давж заалдах шатны шүүх нэхэмжлэгч нарын нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэхдээ анхан шатны шүүхийн хэрэглээний алдааг засаагүй, “... маргаан бүхий акт болох Монгол Улсын сайд, Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны даргын 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдрийн “Ажлаас чөлөөлөх тухай” Б/07, Б/05, Б/08 дугаар тушаалууд нь илт хууль бус бөгөөд гарсан цагаасаа эхлэн эрх зүйн үйлчлэлгүй тул Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар жинхэнэ хариуцагч мөн эсэх маргаан нь төдийлөн ач холбогдолгүй ...” гэх дүгнэлт хийсэн нь буруу байна.

21.Түүнчлэн, давж заалдах шатны шүүх маргаан бүхий захиргааны актыг үндэслэл, нэхэмжлэлийн шаардлагын хүрээнээс хэтэрсэн дүгнэлт хийсэн нь буруу, тодруулбал, нэхэмжлэгч, хариуцагч нарын хэн аль нь нэхэмжлэгч нарыг ажлаас чөлөөлсөн захиргааны актыг хүчингүй болгуулахаар, эсхүл “илт хууль бус” гэж маргаагүй, түүнчлэн уг

актын дагуу нэхэмжлэгч нар нь ажлаас чөлөөлөгдсөн, ийнхүү ажлаас чөлөөлсөн үндэслэл, үйл баримттай нэхэмжлэгч нар маргаагүй, акт нэгэнт хэрэгжээд дууссан байхад давж заалдах шатны шүүх "... Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хорооны дарга Б.Бат-Эрдэнэ 2024 оны 07 дугаар сарын 10-ны өдөр чөлөөлөгдөж, мөн оны 07 дугаар сарын 24-ний өдөр Олимп, нийтийн биеийн тамир, спортын Үндэсний хороо татан буугдсанаар уг захиргааны байгууллагын хуулиар олгогдсон аливаа эрх, үүрэг дуусгавар болсон байх тул 2024 оны 07 дугаар сарын 25-ны өдөр маргаан бүхий актуудыг гаргасан нь хууль зүйн үндэслэлгүй" гэж дүгнэсэн нь нэхэмжлэлийн хүрээнээс хэтэрсэн, Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 106 дугаар зүйлийн 106.5-д заасан "Шүүх нэхэмжлэлийн шаардлагын хүрээнээс хэтэрсэн болон хэргийн оролцогчдын маргаагүй асуудлаар дүгнэлт хийж, шийдвэр гаргаж болохгүй" гэснийг зөрчжээ.

22.Энэ талаарх нэхэмжлэгчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн "хариуцагч буюу Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газар нь маргаан бүхий захиргааны актуудыг урьдчилан шийдвэрлэх ажиллагааны үед илт хууль бус гэж үзэж биелүүлэхээс татгалзаж байгаагүй, мөн 2024 оны 12 дугаар сарын 16-ны өдрийн ХЭГ/2561 тоот албан бичгээр татгалзсан хариу өгөхдөө хүртэл энэ талаар дурдаж байгаагүй /байхад/ ... давж заалдах шатны шүүхээс тухайн ажлаас чөлөөлсөн актыг илт хууль бус гэж үзэж, гарсан цагаасаа эхлэн эрх зүйн үйлчлэлгүй гэж дүгнэснээр хөдөлмөр эрхлэлтийн харилцаа хэзээ дуусгавар болсон, эсхүл цуцлагдсан талаар ойлгомжгүй, тодорхойгүй байдал үүсгэж шийдвэрлэсэн" гэх гомдол үндэслэлтэй, гэхдээ энэ нь магадлалыг хүчингүй болгож, нэхэмжлэлийн шаардлагыг хангаж шийдвэрлэх үндэслэл болохооргүй байна.

23.Иймд, дээрх үндэслэлүүдээр нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг хангахгүй орхиж, давж заалдах шатны шүүхийн магадлалд хууль хэрэглээний өөрчлөлт оруулж шийдвэрлэв.

Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 127 дугаар зүйлийн 127.2.2-т заасныг удирдлага болгон ТОГТООХ нь:

1.Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2026 оны 01 дүгээр сарын 28-ны өдрийн 221/МА2026/0079 дүгээр магадлалын Тогтоох нь хэсгийн 1 дэх заалтын "Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.1.6, 47.2" гэснийг "Төрийн албаны тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1, 62 дугаар зүйлийн 62.1.4" гэж гэж өөрчлөн, магадлалын тогтоох хэсгийн бусад заалтыг хэвээр үлдээсүгэй.

2.Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.3-д заасныг баримтлан нэхэмжлэгч Б.Ганцэцэгийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчөөс хяналтын журмаар гомдол гаргахдаа улсын тэмдэгтийн хураамжид төлсөн 70,200 (далан мянга хоёр зуу) төгрөгийг Төрийн сангийн орлогод хэвээр үлдээсүгэй.

Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 127 дугаар зүйлийн 127.5-д зааснаар Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны тогтоол нь шүүхийн эцсийн шийдвэр байх бөгөөд тогтоолд гомдол гаргахгүй болохыг дурдсугай.

ДАРГАЛАГЧ, ШҮҮГЧ

Ц.ЦОГТ

ТАНХИМЫН ТЭРГҮҮН

Д.МӨНХТУЯА

ШҮҮГЧИД

Г.БАНЗРАГЧ

Д.БАТБААТАР

М.БАТСУУРЬ

**МОНГОЛ УЛСЫН ДЭЭД ШҮҮХИЙН ХЯНАЛТЫН ШАТНЫ
ЗАХИРГААНЫ ХЭРГИЙН ШҮҮХ ХУРАЛДААНЫ ТОГТООЛ**

2026 оны 04 дүгээр
сарын 14-ний өдөр

Дугаар: 001/ХТ2026/0040

Улаанбаатар
хот

**“Өгөөжишиг” ХХК-ийн нэхэмжлэлтэй,
Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтэст
холбогдох захиргааны хэргийн тухай**

Монгол Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны захиргааны хэргийн
шүүх хуралдааны бүрэлдэхүүн:

Даргалагч, шүүгч:	П.Соёл-Эрдэнэ
Танхимын тэргүүн:	Д.Мөнхтуяа
Шүүгчид:	Г.Банзрагч Д.Батбаатар
Илтгэгч шүүгч:	М.Батсуурь

Шүүх хуралдааны нарийн бичгийн дарга: Б.Энхжаргал

Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн 2025 оны
11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 128/ШШ2025/0787 дугаар шийдвэр,

Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2026 оны 02
дугаар сарын 05-ны өдрийн 221/МА2025/0110 дугаар магадлал,

Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимын нийт шүүгчийн
хуралдааны 2026 оны 03 дугаар сарын 19-ний өдрийн 001/ШХТ2026/0114
дүгээр хэлэлцүүлэх тогтоолтой хэргийг нэхэмжлэгчийн итгэмжлэгдсэн
төлөөлөгч Б.Туул, нэхэмжлэгчийн өмгөөлөгч П.Еркебулан (№0963),
хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч Ц.Батболд, Ч.Баярмагнай,
М.Дуламсүрэн, З.Тэмүгэн, Ц.Ундармаа нарыг оролцуулан, нэхэмжлэгчийн
төлөөлөгч, хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч нарын хяналтын
журмаар гаргасан гомдлоор хянан хэлэлцэв.

ТОДОРХОЙЛОХ НЬ:

Нэхэмжлэлийн шаардлага:

1. “Өгөөжишиг” ХХК-аас Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтэст
холбогдуулан “... тус хэлтсийн үүсгэсэн үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан
татварын 1240700472211, 1240700472252, 1240700472294, 1240700472344
дугаартай нийт 53,600,000 төгрөгийн нэхэмжлэхүүдийг илт хууль бус
болохыг тогтоолгох тухай” шаардлага бүхий нэхэмжлэл гаргажээ.

Хэргийн нөхцөл байдал:

2.“Өгөөжхишиг” ХХК-ийн (захирал П.Амартүвшин) 2022 оны 09 дүгээр сарын 19-ний өдрийн 114/01 дүгээр албан бичгээр “... 73 хувийн гүйцэтгэлтэй барилга дээрээ үл хөдлөх эд хөрөнгийн гэрчилгээ гаргуулах тухай хүсэлт”-ийг Баянзүрх дүүргийн Бүртгэлийн хэлтэст гаргаж, 73 хувийн гүйцэтгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгийн хууль ёсны өмчлөгчөөр тус компанийг эрхийн улсын бүртгэлийн Y-2204127933 дугаарт бүртгэж, үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн улсын бүртгэлийн 001043002 дугаар гэрчилгээг 2022 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдөр олгожээ.

2.1.Тус компанийн барьж гүйцэтгэсэн барилга нь 100 хувийн гүйцэтгэлтэй болж, 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдөр эрхийн улсын бүртгэлийн Y-2204127933 дугаарт бүртгэгдэн үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн улсын бүртгэлийн 001224093 дугаар гэрчилгээг авчээ.

2.2.Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтсээс 2024 оны үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар төлүүлэхээр 1240700472211 (I улирал), 1240700472252 (II улирал), 1240700472294 (III улирал), 1240700472344 (IV улирал) дугаар бүхий татварын нэхэмжлэхүүдийг 2024 оны 07 дугаар сарын 02-ны өдөр “Өгөөжхишиг” ХХК-д үүсгэж, нийт 53,600,000 төгрөгийн албан татвар төлөх нэхэмжлэхийг хуулийн этгээдэд хүргүүлсэн байна.

3.Нэхэмжлэгч хуулийн этгээдээс дээрх татварын нэхэмжлэхүүдийг эс зөвшөөрч, илт хууль бус болохыг тогтоолгохоор нэхэмжлэлийн шаардлагаа тодорхойлж, үндэслэлээ “... үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн гэрчилгээтэй боловч 73 хувийн гүйцэтгэлтэй, бүрэн ашиглалтад ороогүй, зориулалтаар ашиглаж өмчлөх боломжгүй хөрөнгө байсан тул үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулсан нь үндэслэлгүй, мөн дуусаагүй барилга нь нягтлан бодох бүртгэл талаасаа барилга биш “дуусаагүй барилга” гэж тусдаа дансанд бүртгэгддэг;

-Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.10-д баригдаж дуусаагүй барилгыг бүртгэх зарчим, бүрдүүлэх баримтын хувьд үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөх эрхийг бүртгэхээс ялгамжтай агуулгаар зохицуулсан, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийг Татварын ерөнхий хуулийн 7 дугаар зүйлийн 7.2.14, 9 дүгээр зүйлийн 9.1 дэх хэсгүүдтэй хамтатгахын зэрэгцээ татварын холбогдох хууль тогтоомжийн зорилго нь бүрэн ашиглалтад орсон эд хөрөнгөд үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах агуулгатай байна, дуусаагүй барилгыг Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3-т заасан үл хөдлөх эд хөрөнгө гэж тодорхойлох боломжгүй, дуусаагүй барилгад татвар ногдуулсан нь үндэслэлгүй, мөн татварын хууль тогтоомжид татвар тодорхой байх ёстой зарчимтай, гэтэл дуусаагүй

барилгад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар төлүүлэхээр татварын өр үүсгэсэн нэхэмжлэхүүд нь Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.1.6-д зааснаар илт хууль бус ..." гэж тодорхойлон маргажээ.

3.1.Харин хариуцагчаас "... татварын бүртгэл, мэдээллийн нэгдсэн санд нэхэмжлэгчийн Y-2204127933 дугаартай үл хөдлөх эд хөрөнгө нь 2025 оны 03 дугаар сарын 13-ны өдрийн Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн лавлагаагаар 2025 оны 02 дугаар сарын 12-ны өдөр бүртгэл хүчингүй төлөвт орж бүртгэлээс хасагдсан, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1, 4 дүгээр зүйлийн 4.1, 4.1.1-д заасны дагуу Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлээс хасагдах хүртэлх өмчилж байсан хугацаанд ногдсон татварын өрийг холбогдох төсөвт төлөх үүрэгтэй, тухайн үл хөдлөх эд хөрөнгө нь хэдэн хувийн гүйцэтгэлтэй эсэхээс үл хамааран улсын бүртгэлд үл хөдлөх эд хөрөнгө гэж бүртгэгдсэн өдрөөсөө эхлэн албан татвар ногдуулах зохицуулалттай, барилгын гүйцэтгэлийн хувь хэмжээгээр татвараас чөлөөлөгдөх зохицуулалт байхгүй ..." гэх агуулгаар нэхэмжлэлийг эс зөвшөөрсөн тайлбар гаргажээ.

4.Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн шийдвэрээр: Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1, 4 дүгээр зүйлийн 4.1.1, 8 дугаар зүйлийн 8.2, Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3, Татварын ерөнхий хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.1, 50 дугаар зүйлийн 50.1.4, 51 дүгээр зүйлийн 51.1, Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.1.6-д заасныг тус тус баримтлан "Өгөөжишиг" ХХК-аас Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтэст холбогдуулан гаргасан "Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын 1240700472211, 1240700472252, 1240700472294, 1240700472344 дугаартай нэхэмжлэхүүд"-ийг илт хууль бус болохыг тогтоолгох тухай нэхэмжлэлийн шаардлагыг бүхэлд нь хэрэгсэхгүй болгож шийдвэрлэсэн.

5.Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн магадлалаар: Нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн 2025 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 128/ШШ2025/0787 дугаар шийдвэрийн ТОГТООХ хэсгийн 1 дэх заалтыг Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 106 дугаар зүйлийн 106.3.11-д заасныг баримтлан Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтсийн Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын 1240700472211, 1240700472252, 1240700472294, 1240700472344 дугаартай нэхэмжлэхүүдийг дахин шинэ акт гаргах хүртэл 3 сарын хугацаагаар түдгэлзүүлж, нэхэмжлэгчийн төлөөлөгчийн давж заалдах гомдлыг хангахгүй орхижээ.

6.Хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлыг 2026 оны 03 дугаар сарын 03, нэхэмжлэгчийн

төлөөлөгчийн гаргасан гомдлыг 03 дугаар сарын 12-ны өдөр тус тус Улсын дээд шүүх хүлээн авч, Улсын дээд шүүхийн Захиргааны хэргийн танхимын нийт шүүгчийн хуралдааны 2026 оны 03 дугаар сарын 19-ний өдрийн 001/ШХТ2026/0114 дүгээр тогтоолоор “шүүхийн хууль хэрэглээний зөрүүг арилгах”, “эрх зүйн шинэ ойлголт, эсхүл хууль хэрэглээг тогтооход зарчмын хувьд нийтлэг ач холбогдолтой” эсэх гэсэн үндэслэлээр хяналтын шатны шүүх хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээр шийдвэрлэсэн.

Хяналтын журмаар гаргасан гомдлын үндэслэл:

7.Хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч М.Дуламсүрэн магадлалыг эс зөвшөөрч дараах үндэслэлээр хяналтын гомдлыг (агуулгаар нь тусгав) гаргажээ.

7.1.Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1, 4 дүгээр зүйлийн 4.1, 4.1.1, 8 дугаар зүйлийн 8.1-д заасны дагуу нэхэмжлэгчийн улсын бүртгэлийн Y-2204127933 дугаартай, 6986.6 м.кв талбай бүхий орон сууц, үйлчилгээний зориулалттай үл хөдлөх эд хөрөнгийг 6.7 тэрбум төгрөгийн үнэлгээтэйгээр (Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын хөрөнгийн мэдээллийн лавлагаа нотлох баримтаар авагдсан) уг эд хөрөнгийн хууль ёсны өмчлөгчөөр Улсын бүртгэлийн ерөнхий газрын Эд хөрөнгийн эрхийн бүртгэлийн газарт бүртгэгдсэн үнэлгээгээс “үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар”-ыг тооцож ногдуулсан.

7.2.Мөн Монгол Улсын засаг захиргаа, нутаг дэвсгэрийн нэгж түүний удирдлагын тухай хуулийн 35 дугаар зүйлийн 35.1.10, 48 дугаар зүйлийн 48.1, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 6.1-д заасныг үндэслэн нийслэлийн иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын 2023 оны 12 дугаар сарын 05-ны өдрийн “Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын хувь хэмжээг тогтоох тухай” 123 дугаар тогтоолоор Баянзүрх дүүрэг, 5 дугаар хорооны нутаг дэвсгэрийн 3 дугаар бүсчлэлд тооцон хуульд заасан үнэлгээнээс (6.7 тэрбумаас) 0.8 хувиар албан татвар (1 жилд 53,600,000 төгрөг=нэг улиралд 13,400,000*4) ногдуулахаар тогтоосон.

7.3.Дээрх хуулийн зохицуулалт, тогтоолыг үндэслэн үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулсан нь Татварын ерөнхий хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1.2-т заасан “татвар тодорхой байх зарчим”-тай нийцэж байгааг давж заалдах шатны шүүх харгалзахгүйгээр “нэмж тодруулах зүйлийн цар хүрээ шүүхийн шинжлэн судлах боломжоос хэтэрсэн” гэх дүгнэлт гаргасныг хүлээн зөвшөөрөхгүй байна.

7.4.Тухайн төрлийн татварыг нарийвчлан зохицуулсан хуульд үл хөдлөх эд хөрөнгийг эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлд бүртгүүлсэн бол түүнд бүртгүүлсэн үнэлгээнээс үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварыг

жил бүрийн 01 дүгээр сарын 15-ны өдрийн байдлаар байгаа үл хөдлөх эд хөрөнгийн үнэлгээгээр тооцно гэж заасныг өөрөөр хэрэглэх хуулийн зохицуулалтгүй бөгөөд зөвхөн хууль хэрэгжүүлэн ажиллаж байна. (татвар төлөгчийн эрх зүйн байдлыг дордуулаагүй)

7.5.Мөн үл хөдлөх эд хөрөнгө нь 2024 оны 01 дүгээр сарын 15-ны өдрийн байдлаар 73 хувийн гүйцэтгэлтэйгээр 6.7 тэрбум төгрөгийн үнэлгээтэй байсныг 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдөр 100 хувийн гүйцэтгэлтэй болсон тухайд үнэлгээ, мэдээлэлд өөрчлөлт оруулах боломжтой хэдий ч татвар ногдуулах үнэлгээг тухайн оны 01 дүгээр сарын 15-ны байдлаарх үнэлгээгээр тооцож улирал бүрд тэнцүү хэмжээгээр татвар ногдуулан үйл ажиллагаандаа мөрдлөг болгон ажиллаж байгааг ажиллагаа хийгээгүй гэж үгүйсгэж дүгнэснийг хүлээн зөвшөөрөхгүй.

7.6.Иймд хууль хэрэглээний ойлголтыг нэг мөр болгон татвар ногдох эд хөрөнгийн хууль ёсны өмчлөгч, эзэмшигч буюу татвар төлөх үүрэгтэй этгээдэд үүссэн татварын албаны нэхэмжлэхийг хэвээр үлдээж өгнө үү гэжээ.

8.Нэхэмжлэгчийн төлөөлөгч П.Амартүвшингээс шийдвэр, магадлалыг эс зөвшөөрч дараах үндэслэлээр хяналтын гомдлыг (агуулгаар нь тусгав) гаргажээ.

8.1.Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 123 дугаар зүйлийн 123.2.4-т заасан “эрх зүйн шинэ ойлголт, эсхүл хууль хэрэглээг тогтооход зарчмын хувьд нийтлэг ач холбогдолтой” эсэх гэсэн үндэслэлээр гаргасан гомдлын тухайд: Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1, Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3-т зааснаар үл хөдлөх эд хөрөнгөд албан татвар ногдохоор байх бөгөөд газар, түүнээс салгамагц зориулалтын дагуу ашиглаж үл болох эд юмсыг үл хөдлөх эд хөрөнгөд хамааруулахаар байна. Зориулалтын дагуу ашиглаж байгаа ашиглалтад орсон газар, түүнээс салгамагц зориулалтын дагуу ашиглаж үл болох эд юмыг үл хөдлөх эд хөрөнгө гэх бөгөөд түүнд үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулахаар байна.

8.1.1.Гэтэл маргаан бүхий үл хөдлөх эд хөрөнгө нь тухайн үед хэдийгээр үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн гэрчилгээтэй байсан боловч 73 хувийн гүйцэтгэлтэй, бүрэн ашиглалтад ороогүй, орон сууц, үйлчилгээний зориулалтын дагуу ашиглаж, өмчлөх боломжгүй хөрөнгө байсан тул түүнд албан татвар ногдуулсан хариуцагчийн шийдвэр үндэслэлгүй, учир нь Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн зорилго нь зориулалтын дагуу өмчилж, ашиглаж байгаа Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээрх үл хөдлөх эд хөрөнгүүдэд татвар ногдуулахаар байна.

8.1.2.Манай компани нь бусдын газар дээр захиалгын дагуу барилга барьж захиалагч нарыг банкны зээлд хамруулах зорилгоор “баригдаж дуусаагүй барилга байгууламж өмчлөх эрхийг” бүртгүүлж, эрхийн гэрчилгээ авсан боловч тухайн барилга “орон сууц, үйлчилгээний зориулалт”-аар бүрэн баригдаагүй, ашиглагдаагүй байсан.

8.1.3.Дуусаагүй барилга нь нягтлан бодох бүртгэл талаасаа барилга биш “дуусаагүй үйлдвэрлэл” гэж тусдаа дансанд бүртгэгддэг бөгөөд эдийн засгийн эргэлтэд ороогүй, барилгын үнэ цэнийг гүйцэд илэрхийлэхгүй, Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль, НББОУС-2, НББОУС-16-д заасны дагуу нэхэмжлэгч компанийн барьсан орон сууцны барилга нь үндсэн хөрөнгийн шинжийг агуулаагүй, харин бараа материалын шинжийг агуулж байна, нягтлан бодох бүртгэлдээ барилгыг барьж байх явцад дуусаагүй барилгыг дуусаагүй үйлдвэрлэл дансанд бүртгэж тайлагнасан байсныг анхан болон давж заалдах шатны шүүх тодруулахгүйгээр хэргийг шийдвэрлэсэн.

8.1.4.Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.10-д баригдаж дуусаагүй барилгыг бүртгэх зарчим, бүрдүүлэх баримтын хувьд үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөх эрхийг бүртгэхээс ялгамжтай агуулгаар зохицуулсан, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийг Татварын ерөнхий хуулийн (2019 оны) 7 дугаар зүйлийн 7.2.14, 9 дүгээр зүйлийн 9.1-д заасантай хамтатгахын зэрэгцээ дуусаагүй барилгыг бүртгэх зарчим, бүрдүүлэх баримтын хувьд үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөх эрхийг бүртгэхээс ялгамжтай агуулгаар зохицуулсан зэргээс үзэхэд, татварын холбогдох хууль тогтоомжийн зорилго нь бүрэн ашиглалтад орсон эд хөрөнгөд л уг татварыг ногдуулах агуулгатай, гэтэл анхан шатны шүүх Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсгийг “хэдэн хувийн гүйцэтгэлтэй эсэхээс үл хамааран тухайн үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөгчөөр бүртгүүлсэн бол үл хөдлөх эд хөрөнгөд татвар ногдуулах үндэслэлтэй” гэж буруу тайлбарласан, харин давж заалдах шатны шүүх үнэлэлт, дүгнэлт хийгээгүй.

8.1.5.Иймд “бүрэн гүйцэд баригдаж дуусаагүй, зориулалтын дагуу ашиглах боломжгүй, гагцхүү захиалагч иргэдийг банкны зээлэнд хамруулах зорилгоор үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөгчөөр бүртгүүлсэн барилгын компанийг үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар төлөгч гэж үзэх эсэх”-ийг дүгнэх нь хууль хэрэглээг тогтооход зарчмын хувьд нийтлэг ач холбогдолтой.

8.2.Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 123 дугаар зүйлийн 123.2.1-д “шүүхийн хууль хэрэглээний зөрүүг арилгах” эсэх гэсэн үндэслэлээр гаргасан гомдлын тухайд: Захиргааны хэргийн

давж заалдах шатны шүүхийн 2025 оны 01 дүгээр сарын 29-ний өдрийн 221/МА2025/0078 дугаар магадлалд "... дуусаагүй барилгыг эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлд бүртгэх боломжтой болсноор татварыг тухайн үед эсхүл 30 хувийн гүйцэтгэлтэй дуусаагүй барилга буюу барилгын босгосон краказ нь шууд зориулалтын дагуу ашиглаж болох эд хөрөнгө болж чадах эсэх, уг барилгыг дууссан тохиолдолд ногдуулах эсэх талаарх холбогдох эрх зүйн зохицуулалтуудыг "татварын өр" нэхэмжлэх бичихдээ хариуцагч анхаарах ёстой" гэж дүгнэн Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хууль (2000 он)-ийн 3 дугаар зүйлийн 3.1, Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3 дахь хэсгийг зөв тайлбарлан хэрэглэсэн.

8.2.1.Гэтэл давж заалдах шатны шүүх "Өгөөжишиг" ХХК-ийн нэхэмжлэлтэй хэрэгт дээрх хуулийн заалтуудыг зөрүүтэй тайлбарлаж хэрэглэсэнд гомдолтой гэжээ.

9.Хэргийн оролцогч, түүний төлөөлөгч, өмгөөлөгч нараас хяналтын журмаар гаргасан гомдолд холбогдуулж бичгээр тайлбар гаргаагүй.

ХЯНАВАЛ:

10.Хяналтын шатны шүүхээс дараах үндэслэлээр магадлалыг хүчингүй болгож, шүүхийн шийдвэрт өөрчлөлт оруулж, нэхэмжлэгч, хариуцагчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлын зарим хэсгүүдийг тус тус хангаж шийдвэрлэв.

11.Нэхэмжлэгч "Өгөөжишиг" ХХК нь 6978.6 м.кв талбайтай, орон сууц, үйлчилгээний зориулалттай, 73 хувийн гүйцэтгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгийн хууль ёсны өмчлөгчөөр эрхийн улсын бүртгэлд бүртгүүлж, 2022 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдөр үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн улсын бүртгэлийн 001043002 дугаар гэрчилгээ авсан. Үүний дараа 2024 оны 04 дүгээр сарын 25-ны өдөр 100 хувийн гүйцэтгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөгчийн гэрчилгээг олгох тухай хүсэлтийг Баянзүрх дүүргийн Бүртгэлийн хэлтэст гаргаж, 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдөр үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн улсын бүртгэлийн 001224093 дугаар гэрчилгээг олгосон байна.

12.Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтсээс 2024 оны 07 дугаар сарын 02-ны өдөр 1240700472211, 1240700472252, 1240700472294, 1240700472344 дугаар нэхэмжлэхүүдийг үүсгэж, нэхэмжлэгч хуулийн этгээдийн дээрх үл хөдлөх эд хөрөнгөд нийт 53,600,000 (нэг улиралд 13,400,000) төгрөгийн үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулсан байна. Нэхэмжлэгчээс үүнийг эс зөвшөөрч уг татварын нэхэмжлэхүүдийг илт хууль бус болохыг тогтоолгохоор нэхэмжлэлийн шаардлага гаргажээ.

13. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1-д “Монгол Улсын Иргэний хуулийн 84.3-т заасны дагуу тодорхойлогдсон бүх төрлийн үл хөдлөх эд хөрөнгөд албан татвар ногдуулна”, Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3-т “Газар, түүнээс салгамагц зориулалтын дагуу ашиглаж үл болох эд юмс үл хөдлөх эд хөрөнгөд хамаарна”, Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн тухай хууль (Шинэчилсэн найруулга)-ийн 10 дугаар зүйлийн 10.10-т “Барьж дуусаагүй үл хөдлөх эд хөрөнгийг хоёр болон түүнээс олон этгээд хөрөнгө оруулан, эсхүл захиалгаар барьж байгаа бол хөрөнгө оруулагч, захиалагч нарын мэдүүлгээр уг үл хөдлөх эд хөрөнгийг дундаа хамтран өмчлөх эрхтэй өмчлөгчдийн дундын өмчлөлд, эсхүл дундаа хэсгээр өмчлөгч нарын тус тусын өмчлөлд энэ хуулийн 10.6-д заасан нотлох баримтыг үндэслэн эрхийн улсын бүртгэлд бүртгэнэ” гэж тус тус заажээ.

14. Хуулийн дээрх зохицуулалтаас үзвэл Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3-т “газар, түүнээс салгамагц зориулалтын дагуу ашиглах боломжгүй эд юмс үл хөдлөх эд хөрөнгөд хамаарна” гэж үл хөдлөх эд хөрөнгийг тодорхойлсон нь барилга байгууламжийг иргэний эрх зүйн харилцаанд үл хөдлөх эд хөрөнгөд хамруулах суурь ойлголтыг тогтоосон. Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1 дэх хэсэгт Иргэний хуулийн 84.3-т тодорхойлогдсон бүх төрлийн үл хөдлөх эд хөрөнгө буюу үүний дотор барилга байгууламжид албан татвар ногдуулах хуулийн зохицуулалттай гэж хариуцагч маргах боловч хуулийн төслийг боловсруулсан үзэл баримтлал, УИХ-ын холбогдох байнгын хорооны болон чуулганы нэгдсэн хуралдааны тэмдэглэлээс¹ үзэхэд хууль тогтоогчоос 2000 онд Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийг батлах хэлэлцүүлгийн явцад баригдаж дуусаагүй барилга (ашиглалтад ороогүй, зориулалтын дагуу ашиглах боломжгүй)-д татвар ногдуулах асуудлыг тусгайлан зохицуулах талаар хэлэлцэж батлаагүй буюу дуусаагүй барилгад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах хууль тогтоогчийн хүсэл зориг илэрхийлэгдээгүй байна.

15. Өөрөөр хэлбэл, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуульд баригдаж дуусаагүй буюу барих явц дундаа буй барилгад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах талаар тодорхой үзэл баримтлалыг тусгаагүй байна.

16. Татварын ерөнхий хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1-д “Доор дурдсанаас бусад тохиолдолд татварыг зөвхөн Улсын Их Хурал татварын хуулиар бий болгох, тогтоох, өөрчлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх, хүчингүй болгох эрхтэй:” гэж, мөн хуулийн 5 дугаар зүйлийн 5.1-д “Татвар бий болгох, тогтоох, ногдуулах, тайлагнах, төлөх, хяналт шалгалт хийх, хураах,

¹ “УИХ-ын Төсвийн байнгын хорооны хуралдааны тэмдэглэл” 2000.11.15, “УИХ-ын чуулганы нэгдсэн хуралдааны тэмдэглэл” 2000.11.17.

хөнгөлөх, чөлөөлөх үйл ажиллагаанд дараах зарчмыг баримтална.”,
5.1.2-т “тодорхой байх” зарчмыг заасан.

17.Эндээс үзэхэд, татварыг тогтоох, өөрчлөх, хөнгөлөх, чөлөөлөх буюу буцаан олгох бүрэн эрх нь зөвхөн Улсын Их Хуралд хадгалагдах бөгөөд татварын хууль тогтоомжуудад татварын төрөл, хувь хэмжээ, татвараас чөлөөлөх үндэслэл, татварыг ногдуулах, тайлагнах, төлөх хугацаа, татвар тооцох аргачлал, журам зэрэг нь татвар төлөгчид ойлгомжтой, тодорхой тусгагдсан байх шаардлагатай.

18.Гэтэл хариуцагч татварын байгууллага “... 73 хувийн гүйцэтгэлтэй барьж дуусаагүй барилгад үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн гэрчилгээ олгогдсон тул Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3, Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.10 дахь хэсэгт заасныг үндэслэн үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар төлөх үүрэг нэхэмжлэгчид үүссэн ...” гэж тайлбарласан нь дээр дурдсан татварын эрх зүйн үндсэн зарчимтай нийцэхгүй.

19.Учир нь, хариуцагчийн татвар ногдуулах үндэслэл болгосон Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3 дахь хэсэг нь үл хөдлөх эд хөрөнгийн эрх зүйн ангилал, ойлголтыг ерөнхий байдлаар тодорхойлсон суурь зохицуулалт болохоос татвар ногдох үл хөдлөх эд хөрөнгийн ойлголтын хүрээг тогтоох агуулгагүй. Мөн Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.10 дахь хэсэг нь баригдаж дуусаагүй үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөх эрхийг улсын бүртгэлд бүртгэх журмыг зохицуулсан шинжтэй буюу татварын эрх зүйн харилцаанд шууд хэрэглэх, татвар тогтоохыг тодорхойлсон зохицуулалт биш юм.

20.Гэтэл анхан шатны шүүхээс “Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1-д “Монгол Улсын Иргэний хуулийн 84.3-т заасны дагуу тодорхойлогдсон бүх төрлийн үл хөдлөх эд хөрөнгөд албан татвар ногдуулна” гэж, Иргэний хуулийн 84 дүгээр зүйлийн 84.3-т “Газар, түүнээс салгамагц зориулалтын дагуу ашиглаж үл болох эд юмс үл хөдлөх эд хөрөнгөд хамаарна” гэж заасан. Тухайн тохиолдолд, ... 2022 оны 10 дугаар сарын 10-ны өдөр 73 хувийн гүйцэтгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн Y-2204127933 дугаарт бүртгүүлж, 001043002 дугаартай гэрчилгээг, тус барилга байгууламжийг ашиглалтад оруулснаар 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдөр 001224093 дугаартай үл хөдлөх эд хөрөнгийг өмчлөх эрхийн гэрчилгээг тус тус гаргуулан авсан байх тул дээрх хуульд заасны дагуу хэдэн хувийн гүйцэтгэлтэй эсэхээс үл хамааран тухайн үл хөдлөх эд хөрөнгийн өмчлөгчөөр бүртгүүлсэн бол тус үл хөдлөх эд хөрөнгөд татвар ногдуулах үндэслэлтэй” гэж дүгнэсэн нь хууль тогтоогчийн хүсэл зориг, татварын объектын мөн чанарыг анхаараагүй, хуулийг шууд утга (үгчлэн тайлбарлах арга)-аар тайлбарласан нь буруу.

21. Давж заалдах шатны шүүх "... хариуцагчаас маргаан бүхий нэхэмжлэхүүдийг үйлдэхдээ татвар ногдуулах үнэлгээг ямар суурь үнэлгээнээс тооцсон болох нь тодорхойгүй төдийгүй уг үл хөдлөх эд хөрөнгө 73 хувь болон 100 хувийн гүйцэтгэлтэй буюу татвар ногдуулах үнэлгээ ялгаатай хугацааг хамруулан татвар ногдуулахдаа адил дүнгээр татвар ногдуулж байгаа нь ойлгомжгүй байна. ... тухайн барилгад ногдуулсан татварыг байршлын бүсчлэлээс хамааруулан тооцсон эсэх, өөрөөр хэлбэл ямар бүсийн тариф, коэффициентыг үндэслэн ногдуулсан болох нь тодорхойгүй байна ..." гэж маргааны гол асуудал нь баригдаж дуусаагүй барилгад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах эрх зүйн үндэслэл байгаа эсэх талаарх хууль хэрэглээний маргаан байхад талуудын хооронд маргаагүй үйл баримтын хүрээнд дүгнэлт хийж, уг нөхцөл байдлыг цаашид тодруулах шаардлагатай, нэмж тодруулах зүйлийн цар хүрээ шүүхийн шинжлэн судлах боломжоос хэтэрсэн гэж үзэн дахин шинэ акт гаргах хүртэл маргаан бүхий захиргааны актыг гурван сар хүртэл хугацаагаар түдгэлзүүлсэн нь мөн үндэслэлгүй болжээ.

22. Энэхүү маргаанд татварын хууль тогтоомжийг системчилсэн аргаар тайлбарлан хэрэглэхэд, баригдаж дуусаагүй барилгыг дууссан барилгатай адилтган үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах эрх зүйн үндэслэл байхгүй байх тул хариуцагчийн "нэхэмжлэгч хуулийн этгээдийн 73 хувийн гүйцэтгэлтэй баригдаж буй барилгад үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар ногдуулах"-аар нэхэмжилснийг Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.1.6-д заасан илт хууль бус захиргааны актын шинжийг хангасан гэж үзнэ.

23. Тиймээс нэхэмжлэгчийн хяналтын журмаар гаргасан гомдлын "... маргаан бүхий үл хөдлөх эд хөрөнгө нь тухайн үед хэдийгээр үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн гэрчилгээтэй байсан боловч 73 хувийн гүйцэтгэлтэй, бүрэн ашиглалтад ороогүй, орон сууц, үйлчилгээний зориулалтын дагуу ашиглаж, өмчлөх боломжгүй хөрөнгө байсан тул түүнд албан татвар ногдуулсан хариуцагчийн шийдвэр үндэслэлгүй, учир нь Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн зорилго нь зориулалтын дагуу өмчилж, ашиглаж байгаа Монгол Улсын нутаг дэвсгэр дээрх үл хөдлөх эд хөрөнгүүдэд татвар ногдуулахаар байна ..." гэх хэсгийг хангах нь үндэслэлтэй.

24. Харин барилга баригдаж 100 хувийн гүйцэтгэлтэй болсон (ашиглалтад орсон, зориулалтын дагуу ашиглах боломжтой) 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдрөөс үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татвар төлүүлэхээр үүсгэсэн нэхэмжлэхүүд нь Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1-д заасан татвар ногдох эд хөрөнгийн агуулгыг бүрэн илэрхийлж байх тул илт хууль бус болохыг

тогтоолгох нэхэмжлэлийн шаардлагыг хэрэгсэхгүй болгож, уг хэрэгсэхгүй болгосон шаардлагатай холбоотой хариуцагчийн төлөөлөгчийн гаргасан хяналтын гомдлын зарим хэсгийг хангах үндэслэлтэй байна.

25.Дээрх үндэслэлээр магадлалыг хүчингүй болгож, нэхэмжлэлийн шаардлагын зарим хэсгийг хангаж, үлдэх хэсгийг хэрэгсэхгүй болгосон өөрчлөлтийг шүүхийн шийдвэрт оруулах нь зүйтэй гэж шүүх бүрэлдэхүүн дүгнэв.

Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 127 дугаар зүйлийн 127.2, 127.2.3-т заасныг тус тус удирдлага болгон

ТОГТООХ нь:

1.Захиргааны хэргийн давж заалдах шатны шүүхийн 2026 оны 02 дугаар сарын 05-ны өдрийн 221/МА2025/0110 дугаар магадлалыг хүчингүй болгож, нийслэл дэх Захиргааны хэргийн анхан шатны шүүхийн 2025 оны 11 дүгээр сарын 10-ны өдрийн 128/ШШ2020/0787 дугаар шийдвэрийн ТОГТООХ хэсгийн 1 дэх заалтыг “1.Татварын ерөнхий хуулийн 4 дүгээр зүйлийн 4.1, 5 дугаар зүйлийн 5.1.2, Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.1, Захиргааны ерөнхий хуулийн 47 дугаар зүйлийн 47.1.6-д заасныг тус тус баримтлан “Өгөөжхишиг” ХХК-аас Баянзүрх дүүргийн Татварын хэлтэст холбогдуулан гаргасан “Үл хөдлөх эд хөрөнгийн албан татварын 1240700472211, 1240700472252, 1240700472294, 1240700472344 дугаартай нэхэмжлэхүүдийг илт хууль бус болгохыг тогтоолгох” тухай нэхэмжлэлийн шаардлагаас 100 хувийн гүйцэтгэлтэй үл хөдлөх эд хөрөнгө өмчлөх эрхийн улсын бүртгэлийн гэрчилгээ авсан 2024 оны 04 дүгээр сарын 30-ны өдрийг хүртэлх хэсгийг хангаж, үлдэх хугацаанд хамаарах хэсгийг хэрэгсэхгүй болгосугай.” гэж өөрчлөн, шийдвэрийн бусад хэсгийг хэвээр үлдээж, нэхэмжлэгч “Өгөөжхишиг” ХХК-ийн төлөөлөгч П.Амартүвшин, хариуцагчийн итгэмжлэгдсэн төлөөлөгч М.Дуламсүрэн нарын хяналтын журмаар гаргасан гомдлын зарим хэсгийг тус тус хангасугай.

2.Улсын тэмдэгтийн хураамжийн тухай хуулийн 41 дүгээр зүйлийн 41.1.3-т заасныг баримтлан хариуцагч улсын тэмдэгтийн хураамж төлөөгүйг дурдсугай.

3.Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.3-т заасныг баримтлан нэхэмжлэгчээс хяналтын журмаар гомдол гаргахдаа улсын тэмдэгтийн хураамжид төлсөн 70,200 (далан мянга хоёр зуу) төгрөгийг Төрийн сангийн орлогод хэвээр үлдээсүгэй.

Захиргааны хэрэг шүүхэд хянан шийдвэрлэх тухай хуулийн 127 дугаар зүйлийн 127.5-д зааснаар Монгол Улсын дээд шүүхийн хяналтын шатны тогтоол шүүхийн эцсийн шийдвэр байх бөгөөд тогтоолд гомдол гаргахгүй болохыг дурдсугай.

ДАРГАЛАГЧ, ШҮҮГЧ

П.СОЁЛ-ЭРДЭНЭ

ТАНХИМЫН ТЭРГҮҮН

Д.МӨНХТУЯА

ШҮҮГЧИД

Г.БАНЗРАГЧ

Д.БАТБААТАР

М.БАТСУУРЬ

ЗАЛРУУЛГА

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн 2026 оны 28 дугаарт нийтлэгдсэн Эрүүгийн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн 6.12 дугаар зүйлийн 7 дахь хэсгийн “1.1, 1.2, 1.3” гэсэн заалтын дугаарыг “7.1, 7.2, 7.3” гэж залруулж байна.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medecelel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 1.75

Индекс: 200003

